Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XX. — Izdan in razposlan dne 21. aprila 1875.

61.

Postava od 3. aprila 1875,

o tem, kaj storiti, da se trtna uš (Philloxera vastatrix) ne razširi.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

§. 1.

Posestniki vinogradov imajo dolžnost, ko zapazijo kako znamenje, ki po znanih skušnjah kažejo na to, da se je v njih trtnih zasadib vgnezdila trtna uš, to precej naznaniti županu. Župan bode brž poročil političnemu okrajnemu oblastvu, da je prejel to naznanilo, in ko bi po drugem potu zvedel za znamenja, ki razodevajo, da se je v vinograde na občinskih tleh ležeče zanesla trtna uš, bode rečenemu oblastvu le-to precej vedeti dal. Ob enem naj župan za ta čas, dokler od političnega okrajnega oblastva ne dobode ukaza, okliče prepoved, da se iz zadetih vinogradov ne sme izvažati ali odnošati nič vinskih trt, potem rastlin, rastlinskih delov in drugih rečí, ki so znane, da se po njih raznaša ta mrčes (§. 18).

§. 2.

Kadar politično okrajno oblastvo po takšnem naznanílu ali kako drugače zvé, da se je v vinogradih zasledila trtna uš, naj ukaže tiste vinograde preiskati in to naročí zvedenim možem (§. 14), ki bodo pod vodstvom gosposke delali.

§. 3.

Ako pozvedovanje, napravljeno po oblastvu pokaže, da v preiskovanih vinogradih ní trtne uši, to naj politično oblastvo prekliče izvozno prepoved (§. 1), katero je bil župan začasno izdal.

§. 4.

Ako se pa kje trtna uš za gotovo najde, tedaj naj se po oblastvu napravljeno raziskovanje z ozirom na mnenje zvedenih mož raztegne tudi na sosedne vinograde, ter je ob enem naročiti posestnikom takih vinogradov, ki so dalje v stran ter se je manj bati, da bi se uš vanje zanesla, da naj sami svoje vinograde pregledajo ter to, kar se jim pri tem pokaže, ali naravnost ali po županu naznanijo političnemu okrajnemu oblastvu. Le-to oblastvo bode izvozno prepoved, če jo je župan začasno oklical (§. 1), potrdilo, oziroma, če še ní oklicana, samo oklicalo in raztegnilo tudi na tiste sosedne vinograde, za katere po mnenji zvedencev sicer še ní gotovo, da imajo trtno uš, ki so pa vendar sumni na to stran, ali ki jim preti bližnja nevarnost od tega mrčesa.

Ta prepoved naj se po vinskih krajih tistega in po okolnostih tudi sosednih okrajev razglasí, kakor je v katerem kraji navada, in poleg tega tudi po deželnem časniku.

§. 5.

Druge kake naredbe, kakó bi se nalezba ubranila in sosedni vinogradi ohranili, sme okrajno oblastvo tedaj zaukazati, kadar po mnenji zvedenih mož dotični troški, kolikor je moči naprej reči, ne bodo presegali dobička, ki se ga je po verjetnosti nadjati od njih.

Pod tem uvetom (pogojem) sme okrajno oblastvo, ako bode treba, v obrambo razsežnejših vinogradov ukazati celo tudi kaj tacega, s čimer bi se vinogradi po dotičnih tleh in v najbližji okolici poškodovali ali pokončali; tudi sme zapovedati, da se taka zemljišča na neki določeni čas vinstvu odtegnejo in drugače obdelujejo.

Zvršitev posameznih naredeb lahko se izročí posestnikom samim ali pa županu, tako da politično okrajno oblastvo na-njo pazi, ali jih pa to oblastvo naravnost samo zvršiti dá.

§. 6.

Tisto škodo, ki izvira iz prepovedi, da se namreč vinske trte, rastline, rastlinski deli in druga znana nosila tega mrčesa ne smejo odnašati, po tem škodo, ki jo ima zemljiški posestnik odtod, da mora vsled naročíla po §§. 4 in 18 od gosposke prejetega svoje vinograde sam preiskati, mora zemljiški posestnik sam trpeti.

Za tisto škodo pa in za troške, ki so v zvezi z zvršitvijo naredeb, ukazanih na podlogi §. 5, pristoji odškodba posestniku zemljišča, na katerem se zvršíjo take naredbe.

Daje mu se ta odškodba po določilih §§. 7 in 8 iz prispevkov (doneskov), ki jih vsi posestniki v tisti deželi ležečih vinogradov plačujejo.

Pravica do te odškodbe se izgubí, kadar je posestniku moči izkazati, da je on sam kriv, da mu se je trtna uš zanesla ali razplodila, ali če tega, kar mu je bilo oblastvo na podlogi §. 5 ukazalo, ní storil ter se ne more opravičiti, zakaj ní storil.

§. 7.

Kadar politično okrajno oblastvo po mnenji zvedenih mož najde, da ima kdo pravico do odškodbe naj po dveh zaprisežnih cenivcih dá na samem mestu vpričo župana in škodo trpečega posestnika ustanoviti, koliko je te škode po številki (cifri).

Deželnemu odboru dotične dežele je dati na znanje, da je določena razprava o odškodbi, ter mu se pridržava pravica, da se v obrambo pravic tistih vinogradnikov, ki bi morali kaj prispevka plačati (§§. 6 in 8), te razprave vdeleži po enem ali dveh poslancih.

Politično okrajno oblastvo naj spise o razpravi zastran odškodbe položí pred politično deželno poglavarstvo.

§. 8.

Za škodo po §. 7 najdeno naj politično deželno poglavarstvo, dovprašavši deželni odbor, vsakemu zemljiškemu posestniku prisodi odškodbo, ako poškodovancu ne brani v §. 6 omenjeni zadržek.

Prisojena odškodba razdeljuje se na vse posestnike vinogradov v tisti deželi, kjer se je škoda zgodila, in sicer takó, da se najde cesarski zemljiški davek od teh vinogradov, kateri je v zadnjem letu pripisan, brez vsega priklada, in da se na tako najdeno skupno vsoto davka po vsakem pol letu razvrže (porazdelí) po odstotkih prisojena odškodba.

Kak izhod ali konec je imela odškodbena razprava in porazdelba, to je po vseh krajih dotične dežele, kjer se pečajo z vinstvom, razglasiti po političnih okrajnih oblastvih a deželnemu odboru naj to priobči deželno poglavarstvo.

V razglasu na občine naj se ob enem dá na znanje, da vsem tistim, ki so dolžni kaj prispevka plačati, pristoji pravica utečaja (rekursa).

Ta utečaj mora se vpoložiti pri političnem okrajnem oblastvu v 14 dnevih po tem, ko se je ta razglas v občini oznanil. Tudi deželnemu odboru pristoji pravica utečaja ter je ta utečaj tudi v 14 dnevih po prejetem priobčílu vpoložiti pri deželnem poglavarstvu.

Minister poljodelstva razsoja utečaj.

Ako se ní vpoložil nikak utečaj ali če se je utečaj pravokrepno razsodil, tedaj naj deželno poglavarstvo naročí političnim okrajnem oblastvom, pravokrepno razvržene odškodninske prispevke (doneske) potirjati s prvim zemljiškim davkom vred, ki ga bode plačati. Deželno poglavarstvo napravi po tem, da se potirjane odškodne vsote poizplačajo tistim, ki so škodo imeli.

§. 9.

Vsakemu, kdor meni, da mu po deželnem poglavarstvu ustanovljena odškodba in razvržba ali porazdelitev (§. 8) pravice krati, na voljo je, začeti pravdo proti tistim, ki so vsled tega na boljem; toda takšna sodna pravda ne ovira zvršila politične razsodbe.

§. 10.

Ako je k izpolnitvi tega, kar se ukaže po §. 5, potreba kake začasne naredbe po drugih zemljiščih, katera ne služijo vinstvu, tedaj njih posestniku za škodo, ki bi je odtod imel, pristoji odškodba, katero je po določilih §§. 7, 8 in 9 pozvedeti in opraviti.

§. 11.

Zemljiški posestniki morajo izpolniti vse, kar koli jim politično oblastvo v zvršbo te postave ukaže.

Njihova dolžnost je, dopuščati tistim, ki se pošljejo vinograde presledovat ali kaka druga naročíla gosposke zvrševat, da na njih zemljišči naredé kar je potrebno, ter zastonj pomagati jim, kolikor bode treba.

§. 12.

Političnо okrajno oblastvo ima dolžnost, paziti na zvrševanje vseh naredeb ukazanih, da se odvrne škoda od mrčesov pretéča, in kjer bi treba bilo, dati jih ob trošku nemarnežev posilno zvršiti.

§. 13.

Proti razsodbam in ukazílom političnih oblastev, ki se izdadó v zvršbo te postave, sme se tudi zunaj slučaja, o katerem govorí §. 8, utečaj (rekurs) do višjega oblastva pri političnem okrajnem oblastvu pismeno ali ustno vpoložiti v 14 dnevih po razglasu, oziroma vročitvi razsodbe ali ukazíla.

Kadar je nevarno odlagati, sme političnо oblastvo brez ozira na vpoloženi utečaj ukazati, da se storí, kar je v odpravo nevarnosti neogibno potrebno.

§. 14.

Političnо okrajno oblastvo naj uradna djanja, ki mu jih nalaga ta postava, s sodelovanjem zvedenih mož zvršuje.

Ono naj si, kadar bode potreba, za svoj okraj izvoli zvedenih mož, praviloma izmed údov kmetijskih okrajnih društev ali podučenih vinogradnikov, ter naj jih zaprisеže na to, da bodo izpolnjevali dolžnosti, katere jim ta postava naklada.

K dotičnim razpravam (obravnavam) je poleg dveh zvedenih mož in udeleženih zemljiških posestnikov privzemati tudi župane.

§. 15.

Kadar gre zato, da bi se nevarnost od vinogradov po različnih političnih okrajih odvrnila, tedaj naj se dotična okrajna oblastva domenijo o tem, kaj bi bilo storiti, ter sme političnо deželno oblastvo ukazati, kar se mu zdi primerno zaradi edinstva v postopanji ali ravnanji. Sosebno sme ono v tem slučaji sebi pridržati posamezna zaukazíla, ki sicer pristojé političnemu okrajnemu oblastvu, ali pa voditev dotičnih naredeb izročiti enemu izmed udeleženih okrajnih oblastev.

§. 16.

Državni zaklad plačuje troške, ki se ob komisijskem pozvedovanji naberó za dnine, potnine in druge nagrade organom oblastva, zvedenim možem in cenivcem (§. 7), po tem troške za preiskovanje po oblastvu napravljeno (§§. 2, 14 in 18) in kaka povračíla škode.

§. 17.

Prestopki te postave in ukazov in napotíl izdanih v nje zvršbo kaznujejo se z globami (v denarjih) do 100 goldinarjev. Kadar bi kdo delal zoper izvozno prepoved glede trt i.t.d. omenjeno v §§. 1 in 4, smejo se globe do 300 goldinarjev prisojati.

Globa (denarna kazen) teče v zalog ubozih tistega kraja.

Ako se globa ne more potirjati, ker obsojenec nima s čim plačati, naj se premení v zapor, namreč za vsakih pet goldinarjev v en dan zapora. Tudi za vzklice proti kazenskim obsodbam veljá v §. 13 utečajem določeni rok (brišt). Proti enakim kazenskim obsodbam političnih okrajnih in deželnih oblastev se ní moči več nikamor vzklicevati.

§. 18.

Minister poljedelstva naj skrbí za to, da se po §. 14 te postave dovoljno število ljudí o tem, kakó je poznati od uši izvirajočo trtno bolezen in kaj pomaga zoper to bolezen, takó poučí, da jih bodo politična okrajna oblastva lahko jemala za dobre zvedene može (§. 14); po tem za to, da bodo ljudstvo, katero se pečá z vinstvom, in tudi dotična oblastva zvedela vsako skušnjo o sledu uši na trtah, o rečeh, po katerih se ta mrčes raznaša, in o primernih pomočkih zoper to nadlogo.

Ministru poljedelstva je dana oblast, tudi v takih krajih, kjer se trtna uš še ní zasledila, dati pregledati vinograde, ter po vsem okoliši, za katerega veljá ta postava, ali po nekem delu tega okoliša prepovedati kupčijo z vinskimi trtami.

§. 19.

Deželnim zastopstvom je pridržano, najdene odškodnine (§§. 7, 8 in 10) prevzemati na deželni zalog (fond).

§. 20.

Vse vpologe, listine (pisma) in razprave o stvari, katero ta postava uravnuje, proste so štemplja in pristojbin (davščin).

Ali ta prostost ne veljá tudi za sodno pravdo, o kateri govorí §. 9.

§. 21.

Ministru poljedelstva in ministroma za notranje reči in finance naroča se zvršiti to postavo.

V Trstu, dne 3. aprila 1875.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r. **Lasser** s. r. **Chlumecky** s. r. **Pretis** s. r.